

Kliimaminister

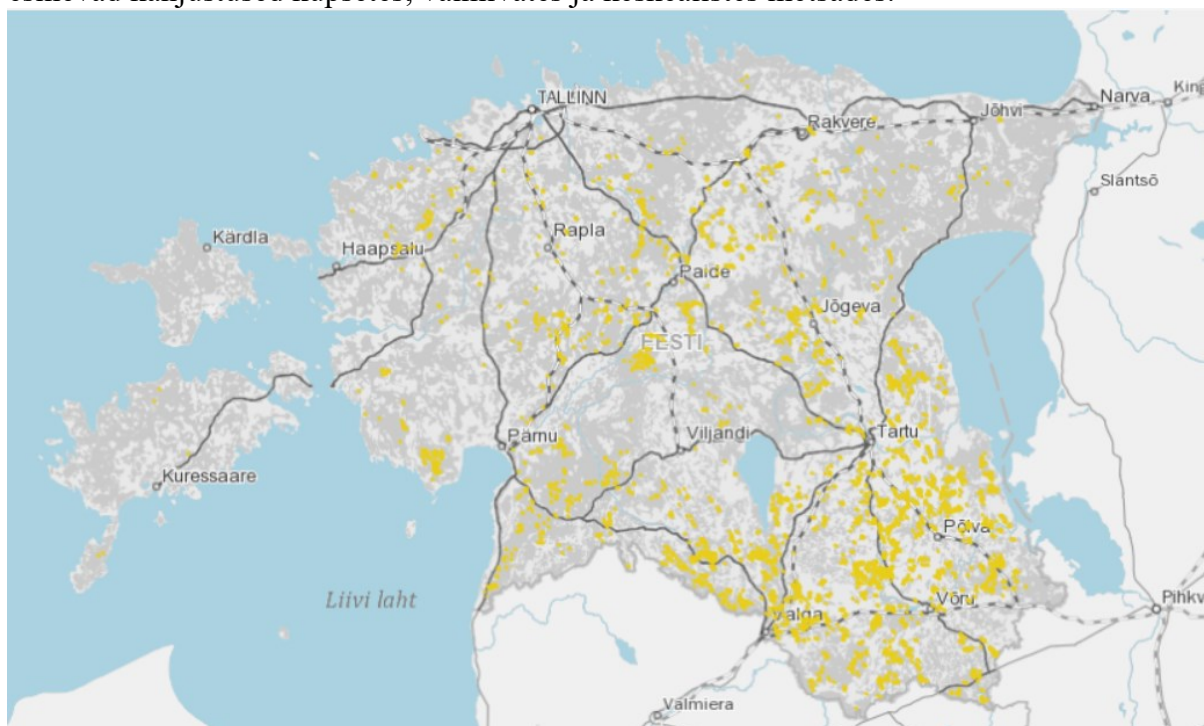
Meje 12.05.2023 nr 3-2.1/2023/3139

Keskkonnaministeerium  
keskkonnaministeerium@envir.ee

## Ettepanek RMK 2023. aasta optimaalse kuusikute uuendusraiete pindala suurendamiseks

Austatud härra minister

Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK) on tuvastanud alates 2022. aasta algusest riigi majandusmetsades üraskikahjustusi ca 10 000 hektaril. Üraski poolt tekitatud kahjustusi esineb ka metsades, milles kuusk ei ole peapuuliik, kuid 80% kahjustustest asuvad siiski kuusikutes. Kõige rohkem on majandusmetsades tuvastatud üraskikahjustusi Kagu-Eestis (Pilt 1). Valdavalt esinevad kahjustused küpsetes, valmivates ja keskealistes metsades.



### **Pilt 1. RMK poolt alates 2022. aasta algusest tuvastatud ürasekiahjustused**

Alates 2023. aasta algusest kuni raierahu kehtestamiseni 15.04.2023 on RMK teostanud uuendusraieid kuusikutes ca 1600 hektaril. Sellest 1200 hektarit läheb 2023. aasta arvestuslangi arvestusse. Arvestuslangi arvestusse mitte mineva 400 hektari puhul on tegemist metsakaitseeksperimenti alusel raiutud metsadega. Raiutud 1600 hektarist esines ürasekikahjustusi ca

60%. 10.05.2023 seisuga on likvideerimata kahjustusi veel 3300 hektaril majandusmetsa kuusikutes, sellest 1250 hektaril tuleks teostada uuendusraie.

Üraski leviku kõrge on alles saabumas, mida kinnitab asjaolu, et ajavahemikul 08-10.05.2023 tuvastasid RMK töötajad kuusikutes täiendavalt üraskikahjustusi 130 hektaril. RMK prognoosib, et üraskikahjustuste ala suureneb käesoleval aastal veelgi. Tulenevalt tööde teostamiseks jäävast piiratud ajast ei ole meil võimekust 2023. aasta lõpuni suuremal pinnal kui 3400 hektaril kuusikutes uuendusraieid teostada. Eeltoodust tulenevalt palume suurendada RMK 2023. aasta optimaalset kuusikute uuendusraiete pindala 2000 hektarilt 3400 hektarile. Lisamahu 1400 ha tagavara on hinnanguliselt 360 000 m<sup>3</sup>, millest kuusemetsamaterjal moodustab rohkem kui 70%. Lisamaht aitab vähendada kuuse-kooreüraskite arvukust ning võimaldab võtta metsamaterjali kasutusele kestvustoodete valmistamiseks.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Mikk Marran  
Juhatuse esimees

Lisa: info üraskikahjustuste taustast (2 lk)

## Üraskikahjustuste taustainfo

Üraskid kuuluvad mardikaliste (Coleoptera) seltsi kärsaklaste (Curculionidae) sugukonna ürasklaste (Scolytinae) alamsugukonda. Ürasklasi on teada ligikaudu 6000 liiki, Eestis üle 70 liigi. Enamus nendes elab ja toitub puittaimede koore all. Neist kõige arvukam ja kõige rohkem majanduslikku kahju tekitab kuuse-kooreürask. Kuuse-kooreüraski täiskasvanud valmik on tumepruun kuni must 4,0–5,5 mm pikkuse rulja kehaga. Mõnikümmend aastat tagasi arenes Eestis kuuse-kooreüraskil aastas reeglina üks põlvkond, kuid aja jooksul on olukord muutunud. Kuuse-kooreüraski teise põlvkonna arenemist on täheldatud järgmistel aastatel: 1972, 1986, 1988, 1992, 1994, 1997, 1999–2002, 2004–2022. **Seega, käesoleval sajandil pole kuuse-kooreüraski teist põlvkonda täheldatud vaid 2003. aastal.** Kuuse-kooreüraskid asustavad kuuski, harva mände – nii lamavaid tüvesid, värsket metsamaterjali kui ka seisvaid nõrgestatud, sageli välisilmelt terveid puid, enamasti 50–60 aasta vanuseid ja vanemaid. Soojalembese liigina asustab kuuse-kooreürask puid sagedamini hõredamates puistutes, metsaservades, häilude servades, raiesmike ääres. **Kuuse-kooreüraski poolt asustatud kuused hukkuvad, neid päästa on praktiliselt võimatu. Varajaselt tuvastatud üraskikahjustuse korral, kui puit pole veel kuivanud, saab seda võtta kasutusele kestvustoodete valmistamiseks. Kuivanud puid saab peamiselt kasutada küttena.**

Üraskikahjustused algavad siis, kui mets on mingil põhjusel tugevasti kahjustatud, puud on nõrgestatud ning siis, kui hukkunud ja kahjustatud puid pole kiiresti metsast kõrvaldatud. Suuremaid üraskirüüsteid on Eestis esinenud ka varem (Tabel 1). Hetke üraskikahjustuste põhjuseks peetakse viimaste aastate põuaseid suvesid. Üraskikahjustuste vältimiseks tuleb metsi hooldada, hoida need heas tervislikus seisundis ja kõrvaldada metsast hukkunud ja tugevasti nõrgestatud puud. Kui seda ei tehta, siis võivad üraskikahjustused paisuda väga suureks. Näiteks 1923. aastal kahjustas torm Eestis 93 000 m<sup>3</sup> metsa, peamiselt kuusikuid. Kahjustatud metsa ülestöötamine ja väljavedu hilines ja järgnes üraskirüüste, milles hukkus 800 000 m<sup>3</sup> metsa - üle kaheksa korra rohkem kui üraskirüüste vallandanud tormis. Õigeaegsete koristus- ja tõrjetööde korral tormikahjustustele nii suurt üraskirüüstet ei järgne. Näiteks sajandi suurtormiks nimetatud 1967. aasta augusti ja oktoobritormis ning 1969. aasta tormides hukkus kokku 6 000 000 m<sup>3</sup> metsa. Järgnenud üraskirüüstes hukkus 2 000 000 m<sup>3</sup> - kolm korda vähem kui tormi tõttu.

Aastad	Üraskikahjustuse algpõhjus
1868-1874	1868. a põud ja metsapõlengud
1880-1886	1879/1880. a talve lumekahjustused
1895-1902	Põhjused pole teada
1911-1917	1911. a lumekahjustused, 1914. a põud
1924-1929	1923. a lumetorm
1934-1941	Põud mitme aasta jooksul
1968-1973	1967. ja 1969. a tormikahjustused
1992-1995	1992. a põud
2006-2007	2005. a tormikahjustused, 2006. ja 2007. a põud
2017-2022	2016. a tormikahjustused, 2018. a põud

**Tabel 1.** Suuremad üraskikahjustused Eestis

Tänapäeval peetakse kõige otstarbekamaks ja efektiivsemaks üraski kahjustuste vähendamise viisiks värskelt asustatud puude ja püüdispuude õigeaegset metsast väljavedu ja saeveskis kiiresti laudadeks-prussideks saagimist, mille tulemusena üraski munad ja vastsed hukkuvad. Püüdispuud on puud, mis langetatakse tüvekahjuritele asustamiseks kahjuritõrje eesmärgil. Üraski esimese põlvkonna tarvis langetakse püüdispuud veebruarist aprillini ja teise põlvkonna puhul juunist

juulini. Kevadel ürasekite poolt asustatud püünispuud tuleb metsast välja vedada mõne nädala jooksul pärast puude asustamist, ilmastikust olenevalt mai keskpaigast juuni keskpaigani. Kui sellega viivitada, jõuavad noormardikad kooruda ja koore alt lahkuda. Veelgi enam, tõrjetöödega viivitamine soodustab sõsarhaude rajamist, sest juba 2–3 nädalat pärast puu asustamist on ligi pooled vanamardikad puult lahkunud ja sõsarhaude rajamiseks uutele puudele lennanud. Viis nädalat pärast puu asustamist on puult lahkunud juba 80–90% vanamardikatest. Teise põlvkonna üraseki püünispuude langetamisel tuleb olla kindel, et need jõutakse õigeaegselt metsast välja vedada. Alternatiivina võib teise põlvkonna arvukuse vähendamiseks raiuda ka värskelt üraseki poolt asustatud kasvavaid puid ja vedada need võimalikult kiiresti metsast välja. Sügisel ja talvel teostatud raietega ei ole võimalik vähendada kuuse-kooreüraseki arvukust, kuid on võimalik päästa metsamaterjal riknemisest. See tähendab, et värskelt kahjustatud puust on võimalik varuda kuusepalki, kuid aasta pärast sobib see vaid küttepuiduks. **Keskmine RMK kuusepalgi ja küttepuidu hind on 2023 mais vastavalt 95 eur/m<sup>3</sup> ja 44 eur/m<sup>3</sup> käibemaksuta.** Seega põhjustavad ürasekikahjustused ka märkimisväärset majanduslikku kahju.